

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศพื้นที่ภาคใต้ โครงการ SUCCESS (สงขลา พัทลุง และสตูล)

สถานการณ์ปัญหา เมืองหลักของภาคใต้กำลังเผชิญปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างรุนแรงจากความผันผวนไม่แน่นอน คาดการณ์ไม่ได้ และไร้ทิศทาง บางปีก็มีสภาวะอากาศสุดโต่ง ร้อนแล้งอย่างยาวนาน หน้าฝนเกิดความเสี่ยงต่อภาวะอุทกภัยแบบฉับพลัน การเพิ่มขึ้นของน้ำทะเลเกิดการกัดเซาะชายฝั่ง การรับมือป้องกันของภาครัฐผ่านมาตรการสิ่งก่อสร้างในการรับมือภาวะอุทกภัย ภัยแล้ง ส่งผลต่อระบบนิเวศโดยตรง การพัฒนาเมืองที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ อาทิ การเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศวิทยา การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เปลี่ยนเส้นทางการไหลของน้ำ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชุ่มน้ำและพื้นที่เกษตรกรรมไปเป็นพื้นที่พาณิชย์อื่นๆ บทบาทของภาคประชาสังคมหรือกลุ่มเสี่ยงต่างๆ เข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ของเมืองน้อยมาก โดยเฉพาะการวางแผนพัฒนาและการบริหารจัดการกับความเสี่ยงจากพิบัติภัย และการวางแผนปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเมืองร่วมกับหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น ส่งผลให้การบริหารจัดการเมืองต้องเผชิญกับปัญหาหลายด้านที่สำคัญและสลับซับซ้อน ทั้งทางด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวิถีปฏิบัติ และด้านการปกครอง และยังเกิดผลกระทบด้านสังคมจากการพัฒนาอุตสาหกรรมและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่

เป้าหมาย: ชุมชนมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิถีชีวิตให้อยู่รอดได้กับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น มีแผนนโยบายในการพัฒนาเมืองที่เหมาะสม สามารถเตรียมพร้อมเพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยการเปลี่ยนวิถีปฏิบัติและนโยบายที่กำกับดูแล

แนวคิดสำคัญ: จัดการพื้นที่ระดับเมืองบนฐานภูมินิเวศ ส่งเสริมบทบาทของท้องถิ่น สร้างการมีส่วนร่วมเตรียมความพร้อม ลดความเปราะบางของชุมชน และนำปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีความผันผวนไม่แน่นอนและคาดการณ์ได้ยากไปวิเคราะห์เพื่อประกอบในการจัดทำนโยบายและแผนการพัฒนาระดับต่างๆ โดยให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ นำไปสู่การรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติรูปแบบต่างๆ พร้อมทั้งรักษาระบบนิเวศให้สมดุล เพื่อให้สามารถรับมือและดำรงชีวิตอยู่ได้

ข้อมูลกลุ่มเปราะบาง อยู่ไหน

มาตรการสำคัญ

1. เมืองสามารถจัดการภัยพิบัติ มีการปรับตัวให้ประชาชนอยู่อย่างปลอดภัย มีการป้องกันอุทกภัย การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

ปัญหาเฉพาะ ความหมายของเมืองมีความเฉพาะที่หลากหลาย แต่โครงสร้างแยกอยู่ที่ส่วนกลาง ต่างคนต่างอยู่ ไม่ได้บูรณาการการรับมือบนฐานภูมินิเวศ ภูมิสังคม ท้องถิ่นไม่มีแผนในการปรับตัว กลุ่มเปราะบาง เด็ก ผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุ ไม่มีส่วนร่วมในการจัดการเมือง ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของเมือง

แนวทางปฏิบัติ

1) ศึกษาข้อมูลความเสี่ยงระดับชุมชนที่เกิดขึ้น ด้านกระบวนการการเปลี่ยนแปลงของเมืองเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จัดทำระบบข้อมูลกลุ่มเปราะบาง ข้อมูลชุมชน ข้อมูลประชากรชั่วคราวหรือประชากรแฝง บ้านเช่า ที่มีความถูกต้องชัดเจนให้เป็นปัจจุบัน โดยกระบวนการวิทยาศาสตร์พลเมือง ที่อาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสนับสนุนจากภาควิชาการ

2) พัฒนากลไกการขับเคลื่อนการทำงานระดับท้องถิ่น (คน ทู่น แนวทางปฏิบัติ) เพื่อทบทวนและปรับวิธีปฏิบัติในการเตรียมพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ทบทวนนโยบายและแผนพัฒนาเมือง โดยจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเมืองที่เชื่อมโยงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และให้ความสำคัญกับ พรบ.ผังเมืองให้สามารถควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาที่เหมาะสม

4) บูรณาการกลไกการบริหารจัดการน้ำและการจัดการภัยพิบัติ ร่วมกันระดับเมืองตามฐานภูมินิเวศลุ่มน้ำ (ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ)

5) เตรียมความพร้อมบุคลากร โดยการซักซ้อมแนวปฏิบัติ (หน่วยงาน ชุมชน กลุ่มเปราะบาง) ประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ การสื่อสารอย่างมีเอกภาพในการปฏิบัติระหว่างก่อน ระหว่าง และหลังเกิดภัย รวมถึงร่วมกันทบทวนและติดตามประเมินผลแผนอย่างสม่ำเสมอ

6) ขยายเครือข่ายการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนา มีความรับผิดชอบต่อตนเองต่อสังคม สร้างมาตรการทางสังคมให้เกิดกติการ่วม

7) พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ในการเตรียมความพร้อมการรับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ อาทิ ก่อนเกิดภัย มีการตั้งกล้อง CCTV การส่งต่ออาหาร การส่งต่อข้อมูล การช่วยเหลือเยียวยาฟื้นฟูผู้ประสบภัย มีกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะมาช่วยในกรณีที่ระบบการจัดการสรรทรัพยากรหรืองบประมาณของภาครัฐไม่สามารถทำได้เต็มที่

8) การจัดการความรู้ สรุบทบทเรียน เผยแพร่ ขยายผล รุกธรรมและนวัตกรรม สร้างการรับรู้ สร้างจิตสำนึก เพื่อนำไปสู่ความรู้สาธารณะ

2. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม

ปัญหาเฉพาะ การใช้มาตรการแก้ปัญหาที่เน้นโครงสร้างแข็ง ทำลายสมดุลของระบบนิเวศและความสามารถในการนำระบบนิเวศมาใช้ในการปรับตัวรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

แนวทางปฏิบัติ

1) ส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยระบบนิเวศเป็นฐาน เช่น การปลูกต้นไม้ เพิ่มพื้นที่สีเขียว จัดทำแก้มลิง รักษาพื้นที่ป่าต้นน้ำ ป่าสันทรายชายหาด (ป่าชุมชน ฝายมีชีวิต ธนาคารน้ำใต้ดิน เขตอภัยทาน บ้านปลา ปะการังเทียม) เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ สัตว์ป่า สร้างความหลากหลายทางชีวภาพ

2) ส่งเสริมการทำเกษตรนิเวศเพื่อสร้างความยั่งยืนและความมั่นคงด้านอาหาร เป็นระบบเกษตรยั่งยืนที่ปลูกพืชแบบผสมผสาน ไม่ใช่สารเคมีและยาฆ่าแมลง ปลูกพืชพื้นบ้าน พันธุ์กรรมพื้นถิ่น พืชอัตลักษณ์ประจำถิ่น เช่น สวนสมรม สวนดง สวนโบราณ เกษตรธาตุ 4 สวนผักคนเมือง ฯลฯ

3) ติดตามและประเมินผลกระทบเชิงเศรษฐศาสตร์และระบบนิเวศของมาตรการสิ่งก่อสร้างของภาครัฐ เช่น เขื่อน ดาดคลองระบายน้ำ คลองส่งน้ำ ขุดลอกคูคลอง การสร้างถนน นำไปสู่การทบทวนและปรับมาตรการของภาครัฐ และสื่อสารสร้างการรับรู้ร่วมกับชุมชนและอปท.

4) ภาควิชาการ สร้างองค์ความรู้ใหม่ในการใช้มาตรการสิ่งก่อสร้างเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มาสู่มาตรการและแนวทางโดยอาศัยระบบนิเวศเป็นฐาน

5) สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านกระบวนการธรรมนุญหรือกติกาหรือข้อตกลงในระดับภูมินิเวศ (ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ) เพื่อการบริหารทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสม

- การศึกษาสถานการณ์ปัญหา ศักยภาพของพื้นที่ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดยุทธศาสตร์ การกำหนดมาตรการ/กิจกรรม การประกาศใช้มาตรการ การปฏิบัติตามมาตรการ การติดตามประเมินผล การทบทวนและปรับปรุง

3. การจัดการความรู้และพัฒนาศักยภาพคน องค์ความรู้ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนสร้างความตระหนักของข้อมูล มีหลักสูตรการจัดการภัยพิบัติในโรงเรียน และการสื่อสารสร้างความเข้าใจ

ปัญหาเฉพาะ การขาดความรู้ที่ชัดเจนถูกต้องและการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
แนวทางปฏิบัติ

1) การสร้างความรู้และความตระหนัก

a. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แนวทางการปรับตัวและรับมือ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น อุณหภูมิ น้ำฝน อากาศ ที่เชื่อมโยงกับกลุ่มเปราะบาง คนได้รับผลกระทบอย่างไร รวมถึงการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

b. การพัฒนาเมือง แผนนโยบายในการพัฒนาเมืองให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อคนและชุมชน ความต้องการข้อมูลต้องมีความชัดเจน เป็นจริง ถูกต้อง ทำอย่างไรให้ชาวบ้านเกิดการปรับตัวรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบด้านเกษตร ทรัพยากร ความมั่นคงทางอาหาร ด้านสุขภาพ การสาธารณสุข

c. การบริหารจัดการน้ำและการจัดการภัยพิบัติ

2) ส่งเสริมบทบาทประชาชนในการมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลวิทยาศาสตร์หรืองานวิจัย โดยใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์พลเมือง นำความรู้มาใช้ในการตัดสินใจดำเนินนโยบาย โดยทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับภาควิชาการ โดยเน้นบทบาทให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเองและภาควิชาการเป็นฝ่ายสนับสนุนและเสริมศักยภาพ

3) การสื่อสารทางสังคม

a. สร้างความร่วมมือกับองค์กรสื่อสารสาธารณะ เพื่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ถึงข้อมูล ตัวอย่างพื้นที่รูปธรรมหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องด้านการเตรียมพร้อมและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้กับประชาชนได้เข้าถึง

b. เสริมสร้างรูปแบบการสื่อสารอย่างหลากหลายให้ประชาชนได้เข้าถึงความรู้ เช่น หนังสือ วีดีโอ คลิป infographic สื่อผ่านโซเชียลมีเดีย เพื่อให้คนเข้าใจประเด็นปัญหาได้ง่าย และใช้ภาษาถิ่นเพื่อให้เข้าถึงคนในชุมชน และเลือกสื่อที่สอดคล้องกับแต่ละช่วงวัย

c. ปรับปรุงและเสริมสร้างช่องทางการสื่อสาร ให้ความสำคัญกับประเด็นทางสังคมที่ถูกมองข้าม เช่น ผลกระทบที่ชุมชนจะได้รับ และสื่อสารข้อมูลวิทยาศาสตร์จากงานวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงองค์กรและการสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน

1) **ศูนย์อุตุนิยมวิทยา** ให้ความรู้ พัฒนาระบบเตือนภัยให้กับกลุ่มเปราะบาง อาทิ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ป่วยติดเตียง กลุ่มเกษตรกร สร้างเครือข่ายเตือนภัยในชุมชนจากข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพื่อลดผลกระทบจากอุทกภัย ภัยแล้ง ภาวะอากาศร้อนแล้ง การกัดเซาะชายฝั่ง

2) **กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น** บรรจุองค์ความรู้และนำปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในการประกอบการจัดทำแผนพัฒนาของท้องถิ่นพร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับมือกับองค์ความรู้ใหม่ๆ

3) **กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรมทางหลวง เทศบาลที่เกี่ยวข้อง** ทบทวนการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและการตั้งถิ่นฐานที่สมดุลระหว่างการพัฒนาและการรักษาระบบนิเวศ อาทิ ปรับปรุงผังเมือง

ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและมีการกำหนดพื้นที่สีเขียว พื้นที่น้ำท่วม และพื้นที่ห้ามก่อสร้างบ่อนการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทำให้สามารถรองรับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระยะยาว อาทิ ปรับปรุงระบบระบายน้ำให้รองรับกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของฝนและการเปลี่ยนแปลงเมือง และการสิ่งก่อสร้างกีดขวางทางระบายน้ำ

4) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานประกันหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมสิทธิที่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของกลุ่มเปราะบางทั้งพลเมืองเชิงพื้นที่ และพลเมืองเชิงเชื้อชาติ โดยเฉพาะด้านที่อยู่อาศัย อาหาร สุขภาพ ลดความเปราะบางในชุมชน สร้างความเท่าเทียม เป็นธรรม และยุติธรรม ตรวจสอบการใช้อำนาจและให้ข้อเสนอแนะกับองค์กรที่ดำเนินงานแผนงานโครงการในการแก้ปัญหาแต่ละมิติ สิทธิชุมชน

5) กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ศูนย์วิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติภาคใต้ จัดทำและเผยแพร่องค์ความรู้และร่วมสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาเมืองและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ร่วมดำเนินการในการสร้างพื้นที่รูปธรรมและนวัตกรรมที่เตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ช่วยประสานกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง

6) กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทบทวนบทบาทที่เกี่ยวข้องและมาตรการที่นำมาใช้แก้ปัญหารับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชน

- มาตรการด้านสิ่งก่อสร้างสามารถแก้ปัญหาได้จริงหรือไม่หรือสร้างปัญหาใหม่
- สร้างกลไกในการแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับความเป็นจริงกับระบบนิเวศ
- กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนมากกว่าพลเมืองเชิงพื้นที่

7) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ควรทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ ภาคประชาสังคม เอกชน และกลุ่มเปราะบางให้เข้าถึงในเรื่องข้อมูล กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการต่างๆ ที่จะเข้ามาว่าจะกระทบต่อภาคส่วนอื่นๆ อย่างไร

8) ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ สำนักงานชลประทานที่ 16 สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 5 สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5 สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 12

- สร้างพื้นที่ปฏิบัติการร่วม สร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน
- ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลเครื่องมือเทคนิค กระบวนการและองค์ความรู้นำไปใช้วิเคราะห์เพื่อปรับระบบการทำงาน
- สร้างการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงผังเมือง หรือร่วมกันทำผังชุมชน เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม
- ร่วมกับท้องถิ่นสร้างตัวอย่างเมืองในระดับลุ่มน้ำบนฐานการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
- ร่วมถอดบทเรียนการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน
- กำหนดแผนการจัดการลุ่มน้ำย่อย มีส่วนร่วมจากชุมชนทุกกลุ่มน้ำ
- ชุมชนเป็นฐานในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
- จัดทำข้อเสนอนโยบายในการจัดการน้ำระดับจังหวัด/ระดับประเทศ

ข้อเสนอเชิงนโยบายจากระดับเมือง

เมืองพะตง จ.สงขลา

บริบทของพื้นที่และการดำเนินงาน

- เมืองพะตง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา โดยรอบอยู่ในพื้นที่บ้านพรุ ติดกับอำเภอสะเดา และอำเภอจะนะ การดำเนินงานในพื้นที่ระดับชุมชนคือชุมชนบ้านหลบมุ่ม เป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันของคนต่างถิ่นต่างด้าวเพื่อเข้ามาทำงานในเขตเทศบาลมีโรงงานอุตสาหกรรม 14 โรงงาน ตั้งอยู่ร่วมกันให้ได้ มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ประถมในพื้นที่ 5 โรงเรียน และมีกลุ่มเกษตร ข้อมูลย้อนหลัง 30 ปี พบว่ามีแนวโน้มปริมาณน้ำฝนลดลง ปริมาณฝนทั้งปีแนวโน้มลดลง ฤดูฝนสั้นลง ชุมชนบ้านหลบมุ่มอยู่ในพื้นที่ลุ่มต่ำ เป็นทางผ่านของน้ำที่ไหลไปยังอบต.สุคคลองอู่ตะเภา
- ชุมชนบ้านหลบมุ่มมี 300 กว่าครัวเรือนตามแนวทางรถไฟ เป็นการอยู่ร่วมกันทั้งต่างด้าวต่างถิ่นและคนในพื้นที่ มีการทำสวนยางพารา การเจริญเติบโตของเมืองทำให้ประชากรหนาแน่นมากขึ้น มีเขตการปกครอง 1 เมือง 2 อบต. คือเทศบาลและอบต. เทศบาลดูแลชุมชน 9 ชุมชน อบต.ดูแล 7 หมู่บ้าน ปัญหาของการกลายเป็นเมืองเป็นการเจริญเติบโตรอบนอกของเมืองหาดใหญ่ มีการขยายจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วส่งผลให้เมืองพะตงมีการเจริญเติบโตขึ้นด้วย

ความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- ความเปราะบางประสบปัญหาภัยแล้งในช่วงหน้าร้อน ฝนตกน้ำท่วมฉับพลัน บางครั้งฝนตกเพียง 1 -2 ชั่วโมงน้ำก็เริ่มท่วมแล้วจากน้ำระบายไม่ทัน ปัญหาการทิ้งขยะทำให้ขยะอุดตันทางระบายน้ำ การถมที่เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย หมู่บ้านจัดสรร บางครั้งทำให้ทิศทางของน้ำเปลี่ยนไป พื้นที่รองรับน้ำหายไป เส้นทางน้ำแคบลงทำให้น้ำท่วม ปัญหาการบุกรุกที่ดินรถไฟ เมื่อคนมาอยู่ร่วมกันมากขึ้นมี ปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน จึงได้มีการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาพร้อมกันภายใต้การแก้ปัญหาโดยใช้วิสัยทัศน์ “พะตงบ้านฉันร่วมคิดร่วมทำร่วมพัฒนาโดยมวลประชาเป็นหนึ่งเดียว” โดยนำตัวแทนจากคนกลุ่มต่างๆ แม่เลี้ยงเดี่ยว คนพิการ ผู้ป่วยติดเตียง ต่างด้าวต่างถิ่น มาร่วมกันเพื่อวิเคราะห์ปัญหาว่ามีแนวคิดในการแก้ปัญหาอย่างไรบ้าง มีการสำรวจความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านหลบมุ่ม ว่าการเป็นอยู่ของประชาชน ๑,๓๑๐ ครัวเรือนมีปัญหาภัยแล้งกี่ครัวเรือน เรื่องของน้ำก็ครัวเรือนจากการสำรวจข้อมูลพบว่าชุมชนบ้านหลบมุ่มมีการอาศัยแบบบ้านเช่า ๖๐ เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือเป็นคนต่างถิ่นและคนต่างด้าว ๒๕ %
- การลดความเปราะบางช่วยเหลือตามสภาพปัญหา เช่น เพิ่มพื้นที่สีเขียว การมีลานออกกำลังกาย การพัฒนากลุ่มอาชีพ การจัดตั้งกรรมการชุมชนเพื่อเป็นกลไกในการแก้ปัญหาในชุมชน มีการจัดทำแผนที่ของชุมชนเพื่อทำเป็นแผนและผังของชุมชนหลบมุ่ม ร่วมกับเทศบาลใช้แผนที่ภาษีในการทำแผนที่ GIS นำข้อมูลต่างๆ มาสู่การบริหารจัดการน้ำและแก้ไขปัญหาต่างๆ ลดความเปราะบางของเมืองในการสำรวจเส้นทางน้ำต่างๆ เพื่อทำเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการด้านระบบนิเวศต่อไปและความร่วมมือในการอนุรักษ์ป่า มีการสำรวจเส้นทางน้ำต่างๆ ของเมือง เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำแผนที่ระบบนิเวศต่อไป

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ด้านการพัฒนากลไกบูรณาการการแก้ปัญหาพร้อมกันทุกภาคส่วน

พัฒนาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม จัดทำแผนและการสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแก้ปัญหาหน้าท่วม ให้มีการระบายน้ำ การขุดลอก การจัดการขยะอุดตัน/คัดแยกขยะ การอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำ มาตรการการใช้ประโยชน์ที่ดิน การออกข้อกำหนด คุณภาพและความเพียงพอของน้ำดื่ม น้ำใช้และระบบประปา การแก้ปัญหาหน้าแล้ง น้ำใช้ น้ำเพื่อการเกษตร

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: ภาควิทยาศาสตร์คือ เทศบาลตำบลพะตง อบต.พะตง ทรัพยากรน้ำชลประทาน สถานประกอบการ SCCRN และชุมชน

ด้านการส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายภายในพื้นที่ร่วมกันฟื้นฟูระบบนิเวศน์บริเวณต้นน้ำ แหล่งน้ำและป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ พบว่าน้ำที่มากที่สุดคือน้ำฝนและมีแนวคิดว่าจะมีการกักเก็บน้ำฝนไว้ใช้ตลอดทั้งปีได้อย่างไร โดยต้องมีการศึกษาร่วมกับหน่วยงาน

แนวทางดำเนินการ: การเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการขยะหมุนเวียน การต่อยอดโครงการธรรมชาติสถานประกอบการ ให้มีกรรมการเบญจภาคี (อุตสาหกรรม ท้องถิ่น ท้องที่ ชุมชน สถานศึกษา) กำหนดแนวทางร่วมกัน พัฒนาให้มีแกนนำ แรงงานต่างด้าว ต่างชาติ ล่าม เพิ่มกิจกรรม แปลงขยะเป็นปุ๋ย ลงพื้นที่สำรวจปัญหาาร่วมกัน จัดทำแผนลดมลภาวะในสถานประกอบการ ได้แก่ ควั่น ผุ่นละออง กลิ่น ปรับแผนการผลิตให้สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศ ลดฝุ่นจากท้องถนน ตามช่วงเวลา เพิ่มการซ่อมแผนสารเคมีรั่วไหลจากโรงงานอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: อุตสาหกรรม ท้องถิ่น ท้องที่ ชุมชน สถานศึกษา

ด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

สร้างความร่วมมือกับภาควิทยาศาสตร์ เพื่อหาหรือการสร้างอาชีพใหม่เสริมต่ออาชีพเดิมในกลุ่มเกษตรกร เพิ่มความรู้ในเรื่องการจัดตั้งรูปพืชแบบเกษตรอินทรีย์ การต่อยอดเศรษฐกิจหมุนเวียน/เศรษฐกิจสีเขียว การสร้างวิสาหกิจเพื่อสังคมดูแลผู้สูงอายุ เกษตรสุขภาพ การจัดการขยะ

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: เทศบาลตำบลพะตง อบต.พะตง กศน. พช. เกษตรอำเภอ โรงเรียน มูลนิธิชุมชนสงขลา กลุ่มออมทรัพย์ สถานประกอบการ ภาครัฐ มหาวิทยาลัย SME ท้องเที่ยวชุมชน

ด้านการสร้างเสริมองค์ความรู้และการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการ

พัฒนากลไกการบริหารจัดการ จัดทำฐานข้อมูลประชากรที่เข้าไม่ถึงสิทธิ จัดทำแผนคุณภาพชีวิตของกลุ่มเปราะบาง (ด้านที่อยู่อาศัย การหย่าร้าง การศึกษาของเยาวชน มหัตศจรรย์ 1,000 วัน ร่วมกับภาคีแก้ปัญหาสำคัญ เช่น ด้านยาเสพติด ด้านสุขภาพ

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: สถานีอนามัย รพ.หาดใหญ่ ด้านการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา อปท.ร่วมกับพอช.ในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย การสร้างอาสาสมัครชุมชน อสต. สร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เมืองควนลัง จ.สงขลา

บริบทของพื้นที่และการดำเนินงาน

- **เมืองควนลัง** เป็นเมืองที่ล้อมรอบด้วยพื้นที่ตำบลฉลุง ตำบลทุ่งตำเสา ทน.หาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ ตำบลท่าช้างอำเภอบางกล่ำและอำเภอคลองหอยโข่ง เมืองควนลังเป็นพื้นที่ที่ติดกับเมืองหาดใหญ่ เป็นเมืองเศรษฐกิจ เมืองควนลังควนลังดั้งเดิมเป็นพื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่หมู่ที่ ๑ - ๕ เป็นพื้นที่ทำเกษตรเกือบทั้งหมด ปัจจุบันพื้นที่ถูกเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่อาคารพาณิชย์บ้างแล้ว พื้นที่เมืองควนลังมีการคมนาคมที่สะดวก มีสนามบินอยู่ใกล้ ความเป็นชุมชนขยายเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น ๑๐ ปีที่ผ่านมาครัวเรือนเพิ่มขึ้น ๗๑ เปอร์เซ็นต์ พื้นที่เกษตรลดลง ๒๒ %

ความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- การประเมินความเปราะบางในเรื่องอุณหภูมิที่สูงขึ้นและภาวะภัยแล้ง ควนลังมีพื้นที่ต้นน้ำอยู่ในตำบลทุ่งตำเสาและตำบลฉลุง มีเส้นทางน้ำสำคัญ ๒ สายคือคลองวาดและคลองตำ ควนลังเป็นพื้นที่รับน้ำจากตำบลทุ่งตำเสาและตำบลฉลุง จากการประเมินความเปราะบางที่ผ่านมา พบว่าปัจจุบันอุณหภูมิปรับตัวสูงขึ้นมาก ระยะเวลาร้อนยาวนานขึ้น ในฤดูแล้งบางชุมชนน้ำในลำคลอง และน้ำบ่อแห้งขอดขาดแคลนน้ำ น้ำใช้ไม่เพียงพอ ฝนตกน้อยลง พื้นที่ต้นน้ำมีปริมาณน้ำลดลงทุกปี คาดการณ์ว่าในอนาคตการขาดแคลนน้ำเพิ่มมากขึ้นในการอุปโภค บริโภคและการเกษตร หากมีการบริหารจัดการไม่ดีอาจเกิดการแย่งชิงน้ำขึ้นได้

ในการบริหารจัดการน้ำเพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วม ทำให้ในระยะ ๒๐ ปีที่ผ่านมาปัญหาน้ำท่วมสามารถแก้ไขได้ดีขึ้น จนทำให้เมืองควนลังมีประชากรเข้ามาก่อตั้งที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น มีการขยายตัวของเมืองมากขึ้น มีการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้บางพื้นที่มีการถมที่ให้สูงจนเป็นการกีดขวางเส้นทางน้ำ และทำให้ในช่วง ๒ ปีหลัง เกิดปัญหาน้ำท่วมกลับมาใหม่อีก ถึงแม้ปริมาณฝนจะไม่มากนักก็ตาม และอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ให้น้ำท่วมซ้ำซาก

- การประเมินความเปราะบางทางเพศ ผู้หญิงเป็นคนส่วนใหญ่ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหา น้ำแล้งและอุณหภูมิสูงมากกว่าผู้ชาย และความเชื่อว่าผู้หญิงเป็นผู้ทำงานบ้าน ทำให้ผู้หญิงเกี่ยวข้อง กับสถานการณ์การขาดแคลนน้ำมากกว่าผู้ชาย

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ด้านการเข้าถึงทรัพยากรน้ำอย่างทั่วถึง

ชุมชนในเขตลุ่มน้ำคลองวาดคลองตำได้เข้าถึงทรัพยากรน้ำอย่างทั่วถึง สามารถจัดหาน้ำเพื่อการเกษตร อุปโภคบริโภคได้อย่างสมดุล ใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: โดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) สำนักงานชลประทานที่ 16 และการประสานส่วนภูมิภาคสาขาหาดใหญ่ชั้นพิเศษ ให้มีข้อตกลงวางแผน บริหารจัดการน้ำร่วมกันเพื่อให้มีน้ำอุปโภคบริโภคตลอดปี
- 2) เทศบาลเมืองควนลังเทศบาลเมืองทุ่งตำเสา องค์กรบริหารส่วนตำบลฉลุง ให้มีการกำหนดแผนเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ระยะยาวในการบริหารจัดการภาวะน้ำแล้งและอุณหภูมิสูง
- 3) สำนักงานชลประทานที่ 16 เปิด-ปิดประตูระบายน้ำในคลองชลประทานที่ 1 ซ ร.1 ให้เหมาะสม เพื่อให้สามารถกักเก็บน้ำให้ประชาชนได้ใช้ตลอดปี เพิ่มและปรับปรุงประตูระบายน้ำให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำ และร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายผู้ใช้น้ำให้มีความครอบคลุม ร่วมจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรม

- 4) สำนักงานทรัพยากรน้ำบาดาลที่ 12 สงขลา เจาะน้ำบาดาลและบริการน้ำแก่ประชาชนโดยใช้พลังงานโซลาร์เซลล์ตามระเบียบของสำนักงาน เพื่อจัดตั้งระบบบริการน้ำบาดาลให้แก่ชุมชนในพื้นที่ที่มีผลกระทบจากภัยแล้ง
- 5) ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก ร่วมกับพื้นที่ในการพัฒนาศักยภาพสร้างเครือข่ายเตือนภัย รวมถึงการนำข้อมูลทางอุตุนิยมวิทยา มาใช้กับกลุ่มอาชีพ รายงานผลให้ประชาชนสามารถเตือนภัยตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำได้ทันเหตุการณ์อย่างเรียลไทม์

ด้านการบริหารจัดการน้ำ

หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาสังคมร่วมมือกันในการบริหารจัดการน้ำ ลดความเสี่ยงเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยท้องถิ่นจังหวัด สำนักงานปภ. จังหวัดสงขลา: จัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำ และตั้งคณะทำงานในพื้นที่ร่วมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากภัยแล้ง

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: อปท.ในพื้นที่ตำบลควนลัง/ลุ่มน้ำคลองตำ คลองวาด ชลประทาน การประปา ทรัพยากรน้ำ สถานีพัฒนาที่ดิน เกษตรอำเภอ อุตสาหกรรม สสอ. ศูนย์อุตุนิยมวิทยาฯ คณะทำงานSUCCESS มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มทร.ศรีวิชัย และมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ตัวแทนเกษตรกร สถานศึกษา

ส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การรักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชนในเขตลุ่มน้ำคลองตำ คลองวาด โดยจัด Zoning พื้นที่สีเขียวโดยเฉพาะพื้นที่การเกษตร พื้นที่ต้นน้ำร่วมกันรณรงค์ให้อาคารบ้านเรือน หมู่บ้านจัดสรร สถานประกอบการ สถานที่สาธารณะ มีสัดส่วนพื้นที่สีเขียวเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มอากาศบริสุทธิ์ ขยายผลจุดเรียนรู้สวนผักคนเมืองควนลังไปยังพื้นที่อื่นๆ ส่งเสริมพืชอัตลักษณ์ของชุมชน อาทิ ส้มโอหอม ทุเรียนบ้าน หรือเลี้ยงชันโรง

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: อปท.ในพื้นที่ตำบลควนลัง/ลุ่มน้ำคลองตำ คลองวาด

ส่งเสริมการทำเกษตรนิเวศเพื่อสร้างความยั่งยืนและความมั่นคงด้านอาหาร

มีอาหารบริโภคในครัวเรือนอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ โดยหน่วยงานทางการเกษตร อปท. มีมาตรการทางภาษี หรือการเงิน การลงทุนปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกรในการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ การทำนา ทำสวนผลไม้ อปท. สสจ. รพสต. และเครือข่ายเกษตรกรจัดทำเมนูสุขภาพ ปันโตอาหารสุขภาพ และส่งเสริมการผลิตวัตถุดิบอาหารสุขภาพ บริการให้กับผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: อปท. สสจ. รพสต. และเครือข่ายเกษตรกร

เมืองบ่อ่าง จ.สงขลา

บริบทของพื้นที่และการดำเนินงาน

- เมืองบ่อ่าง มีเทศบาลนครสงขลาเป็นท้องถิ่นหลัก ลักษณะชุมชนเป็นชุมชนแออัดที่เป็นชุมชนใหม่เข้ามาซ้อนทับชุมชนเดิม แบ่งเขตการปกครองเป็น ๕๕ ชุมชน ซึ่งมากกว่า ๕๐ % ของชุมชนทั้งหมดมีข้อมูลระบุว่า ที่อยู่อาศัยปลูกอยู่ในที่ดินของรัฐ ซึ่งเป็นที่มาของปัญหาความไม่มั่นคงด้านที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมืองบ่อ่างมีภูมิประเทศเป็นที่ราบชายฝั่ง ลักษณะเป็นแหลมแคบยาวในแนวทิศใต้สู่ทิศเหนือลงสู่ทะเล โดยตั้งอยู่ระหว่างอ่าวไทยกับทะเลสาบสงขลา มีคลองสำโรงเป็นพื้นที่รับน้ำของเมือง
- กระบวนการและรูปแบบการกลายเป็นเมือง เมืองบ่อ่างสงขลาเป็นเมืองท่าและเมืองชายทะเลที่สำคัญของภาคใต้ตอนล่างมาตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ ปรากฏการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณ บริเวณสันทราย ริมทะเลสาบสงขลาด้านตะวันออก มีการอยู่อาศัยของชุมชนใหม่ซ้อนทับชุมชนเดิม ลักษณะของเมืองเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารจัดการของจังหวัด เมืองบ่อ่าง แบ่งเขตปกครองเป็น ๕๕ ชุมชน ที่มีการระบุว่าส่วนใหญ่เป็นชุมชนแออัดคนจนเมืองที่อยู่ในที่ดินของรัฐ
- ปัจจัยขับเคลื่อนการกลายเป็นเมือง นโยบายการพัฒนาของภาครัฐที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล การเป็นเมืองท่าสำคัญ การเป็นชุมชนเมืองที่มีศูนย์ราชการ สถานศึกษา

ความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- ปัญหาหลักของพื้นที่ เมืองบ่อ่างเป็นเมืองใหญ่ ประชากรแฝงจำนวนมาก ไม่มีความมั่นคงที่อยู่อาศัย เนื่องจากเป็นประชากรต่างถิ่นเข้ามาอาศัยในที่ดินของธนารักษ์ การรถไฟ เจ้าท่า ที่ดินวัด และเอกชน ชุมชนไม่มีส่วนร่วมกับหน่วยงาน ในการวางแผนแก้ปัญหาและรับมือภัยพิบัติ ชุมชนเข้าไม่ถึงสิทธิการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติ ปัญหาความไม่แน่นอนของอาชีพและรายได้ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบรายวัน พบปัญหากัดเซาะชายฝั่ง วาตภัย น้ำท่วมขัง ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลพื้นที่เก่าเส้ง น้ำท่วม วาตภัย อากาศร้อน(ลมแดด)

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ด้านความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมบูรณาการความร่วมมือหาทางออกกับผู้เป็นเจ้าของที่ดิน อาทิ ภาครัฐ การรถไฟ ธนารักษ์ เอกชน ร่วมกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนที่อาศัยในที่ดินรัฐได้รับการทำสัญญาเช่าระยะยาว มีการปรับปรุงสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัย

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ร่วมกับหน่วยงานแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย สร้างความมั่นคงให้กับชุมชน รวมถึงสร้างที่อยู่อาศัยระยะยาว

ด้านความมั่นคงทางอาชีพและรายได้

บูรณาการการเชื่อมโยงทางด้านอาชีพและรายได้ ทำงานเป็นเครือข่ายส่งต่อ สร้างจุดจำหน่าย/ตลาดชุมชน และยกระดับผลิตภัณฑ์ โดยการสำรวจทักษะของผู้ว่างงาน (แม่บ้าน/ผู้สูงอายุติดบ้าน) ทักษะฝีมือบริการด้านต่าง อาทิ งานช่าง งานแม่บ้าน งานครัว/อาหาร ประมง รถรับจ้าง ฯลฯ พร้อมพิจารณาฐานทรัพยากรในชุมชน อาทิ - แกงคั่วลูกตำลึง (อาหารขึ้นชื่อชุมชนแหลมสนอ่อน) ลูกประคบทราย (ทุนทรัพยากร

- ชุมชนบาลาเซาะห์เก๊าแสน) เสื้อผ้ามือสอง กระเป๋าจากผ้ามือสอง (กลุ่มสตรีชุมชน) แปรรูปอาหารทะเล (จากกลุ่มประมงพื้นบ้าน ชุมชนบาลาเซาะห์เก๊าแสน)

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: สร้างกติกากการทำงานร่วมกันโดย มหาวิทยาลัย / SME / ภาคเอกชน / เกษตรจังหวัด / กองสวัสดิการ เทศบาลนครสงขลา / บริษัทสร้างสุขสงขลา จำกัด สมาคมเครือข่ายสุขภาพ ผู้สูงอายุร่วมกับองค์กรชุมชน จัดตั้งวิสาหกิจ เพื่อดูแลสุขภาพและสร้างรายได้ผ่านระบบดูแลผู้ป่วยที่บ้าน (iMedcare) กรรมการสิทธิมนุษยชน พมจ.สงขลา / กองสวัสดิการ เทศบาลนครสงขลา ให้คำแนะนำหน่วยงานในเรื่องของกฎหมายและการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง

ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

สร้างชุมชนสีเขียวที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี เพิ่มพื้นที่สีเขียว ลดความเสี่ยงจากน้ำท่วม อากาศร้อน การกัดเซาะชายฝั่ง มีการจัดการขยะเปียก ขยะรีไซเคิล นำมาใช้ประโยชน์ใหม่ สร้างเศรษฐกิจหมุนเวียน มีการปลูกผักเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในระดับครัวเรือน

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร:

1. สำนักงานสาธารณสุข/ท.สงขลา ลงพื้นที่สำรวจจุดเสี่ยงในชุมชนเพื่อทำการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ทางน้ำ การระบายน้ำ เตรียมรับมืออุทกภัย
2. ดำเนินการตัดดินบริเวณปากคลองสำโรง เก็บเส็ง รถตัดดินโดย อบจ.สงขลา / กรมเจ้าท่า / เทศบาลเมืองเขารูปช้างและเทศบาลนครสงขลา
3. ทน.สงขลา ฉีดวัคซีนพิษสุนัขบ้า พ่นยาฉีดกันยุงช่วงหน้าร้อน และร่วมกับชุมชนเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อลดอุณหภูมิ

ด้านการสร้างความเข้มแข็งขององค์กร

วางรากฐานการพัฒนาในระดับชุมชน สำรวจและประสานความร่วมมือในระดับพื้นที่ชุมชน จัดโซนประสานกลุ่มอาชีพ กลุ่มวัย ตัวแทนของแต่ละภาคส่วนในชุมชนมาร่วมพัฒนา สร้างการทำงานแบบมีส่วนร่วม บนฐานจิตอาสาและมีรายได้รองรับ มีการพัฒนาศักยภาพแกนนำในด้านการรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การบริหารจัดการการเงิน การทำแผนและผังชุมชน และต่อยอดนำตัวแทนพื้นที่/อาชีพ มาร่วมจัดตั้งองค์กรนิติบุคคลระดับเมือง

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร:

1. ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออกจังหวัดสงขลา สร้างเครือข่ายเตือนภัยพัฒนาแกนนำชุมชน ในการแก้ไขข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
2. ชุมชนดำเนินการเอง ร่วมกันจัดทำฐานข้อมูลชุมชน และคืนข้อมูลให้กับชุมชน ทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม ขยายฐานทรัพยากร (สร้างบ้านปลา-ชุมชนบาลาเซาะห์เก๊าแสน) สร้างเครือข่ายชุมชนพัฒนาอาชีพ รวมตัวสร้างรายได้ (เชื่อมโยงแต่ละชุมชน) การสร้างรายได้จากการดูแลผู้ป่วย (iMed Care) ประมงแปรรูป อาหารสุขภาพ (ส่งต่อวัตถุดิบคุณภาพจากแหล่งผลิต) งานฝีมือ
3. สร้างความเข้มแข็งในชุมชน (คณะทำงานชุมชนสร้างกระบวนการทำงานอย่างมีระบบ / สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน / สร้างช่องทางสื่อสารในชุมชน) การจัดการปัญหาขยะ ขยายเครือข่ายชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดตั้งองค์กรชุมชนนิติบุคคล

เมืองปาดังเบซาร์ จ.สงขลา

บริบทของพื้นที่และการดำเนินงาน

- เมืองปาดังเบซาร์ เป็นเมืองขนาดเล็ก ชายแดนใต้ ติดกับรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย พื้นที่หลักคือเมืองปาดังเบซาร์ ตั้งอยู่ในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ๑๐ ชุมชน แยกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเมืองหน้าด่าน กลุ่มเมืองที่อยู่อาศัย และกลุ่มเมืองเศรษฐกิจ ๑ ใน ๓ ของพื้นที่กลางเมืองปาดังเบซาร์ จัดสรรเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและพาณิชย์กรรม ส่วนที่เหลือ ๒ ใน ๓ รอบนอกเมือง ยังเป็นพื้นที่ในการทำเกษตรกรรม การขนส่งสินค้าบริเวณชายแดน ทำให้เกิดสภาพการจราจรติดขัดและมลภาวะ
- กระบวนการและรูปแบบการกลายเป็นเมือง เมืองปาดังเบซาร์ เป็นเมืองชายแดน มีการค้าขาย ประชากรมาจากหลายพื้นที่ เพื่อประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงาน ในช่วง ๓๐ ปีที่ผ่านมาเมืองปาดังเบซาร์มีการพัฒนาและขยายตัวอย่างรวดเร็ว ไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติในการผลิตน้ำประปาเป็นของตัวเอง โครงสร้างของถนนที่ยังคงเดิม แต่ระบบขนส่งขยายและโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการแออัดของจำนวนรถบรรทุก ส่งผลให้เกิดมลพิษสะสมในพื้นที่นั้นหนาแน่น
- ปัจจัยขับเคลื่อนการกลายเป็นเมือง การเป็นเมืองหน้าด่าน เมืองชายแดน ค้าขายกับประเทศมาเลเซีย และนโยบายการพัฒนาและยกระดับภาคการเกษตร อุตสาหกรรม การค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพและมูลค่าสูง พร้อมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

ความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- ความเปราะบางของปัญหา ปัญหาเมือง ระบบโครงสร้างพื้นฐานและระบบนิเวศวิทยา ปัญหาหมอกควันไฟป่าจากประเทศต่างแดน ปัญหามลพิษจากท่อไอเสียของรถบรรทุกจำนวนมาก ส่งผลทางด้านการเดินทาง ทางด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ มีสถานประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการกลางระดับเมือง

1. ศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดิน(ที่อยู่อาศัย/แหล่งน้ำ/พื้นที่สีเขียว/การพัฒนา/จุดเสี่ยง การจราจร/อุบัติเหตุ ทางน้ำ มลภาวะ ควันฯ) แก้ปัญหามลพิษ ณ แหล่งกำเนิด บริเวณด่านพรมแดนใช้เทคโนโลยีในการตรวจสินค้า ลดเวลาให้กับรถขนส่งจอดรอ หรือมีจุดจอดรถถาวร ไม่ให้มาจอดรอบริเวณหน้าด่าน ในส่วนของด่านศุลกากรปรับแผนและลดขั้นตอนพิธีการศุลกากร อนาคตกรณีตั้งด่านใกล้พรมแดนควรเลือกพื้นที่เหมาะสมไม่สร้างมลภาวะให้กับประชาชน บริหารจัดการในฐานะเมืองชายแดนในการดูแลประชาชนที่มีการเดินทางข้ามพรมแดนการพัฒนายกระดับหรือปรับปรุงผังเมือง/เทศบัญญัติการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีความสอดคล้องกับพื้นที่
2. เพิ่มช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง
3. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้และเชี่ยวชาญมีการประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ขยายผลการถ่ายทอดความรู้ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ก๊าซคาร์บอน ให้แก่ ประชาชน เยาวชน และ หน่วยงานทุกภาคส่วน กิจกรรม ๓ R หลักสูตรย่อยในโรงเรียน โครงการกระตุ้นส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5. สร้างเครือข่ายชุมชนลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเข้าสู่สังคมคาร์บอนต่ำ สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนเกี่ยวกับการเผาขยะ การทิ้งขยะ รณรงค์ลดการเผาป่าเพื่อการเกษตร ส่งเสริมการทำเกษตรในครัวเรือน/สวนผักคนเมือง/ผักยกแคร่ กำหนดมาตรการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
  6. บังคับใช้กฎหมายควบคุมการระบายมลพิษ ภูเขาจากร (ค่าควัน, ค่าคาร์บอน)
  7. เผื่อระวางคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตและพื้นที่เสี่ยงอย่างต่อเนื่อง เพิ่มพื้นที่ปลอดภัยให้กับกลุ่มเปราะบางรองรับกรณีได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง
  8. พัฒนาพื้นที่เป็นเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน เพิ่มพื้นที่สีเขียวต่อจำนวนประชากร /แนวกันชนปกป้องมลภาวะ อนุรักษ์พื้นที่สีเขียว ต้นไม้ใหญ่ พื้นที่รับน้ำ พื้นที่ริมทางรถไฟ เพิ่มพื้นที่สาธารณะ
- ข้อเสนอแนะต่อองค์กร:** เสนอต่อ ทสจ. อำเภอสะเดา ด้านศุลกากร ตม. รพ.ปาดังเบซาร์ ทม.ปาดังเบซาร์/ชุมชนต้นพะยอม 1,2 ทต.ปาดังเบซาร์ สถานีตำรวจ การไฟฟ้า/ประปา สถานประกอบการ(ขนส่ง/โรงงาน) โรงเรียน/ศูนย์เด็กเล็ก คณะวิศวกรรมศาสตร์มอ.

เมืองละงู จ.สตูล

บริบทของพื้นที่และการดำเนินงาน

- เมืองอำเภอละงู มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ป่าชายเลน ป่าสงวนแห่งชาติ มีคลองละงู ซึ่งไหลผ่านพื้นที่ต่างๆ รวมระยะทางประมาณ 45 กิโลเมตร ฯลฯ และทรัพยากรชายฝั่งทางทะเล อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา พื้นที่ 6 ตำบล 61 หมู่บ้าน มีการปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 7 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเทศบาลตำบลกำแพง องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพง และองค์การบริหารส่วนตำบลละงู
- ความเปราะบางด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีการถมที่สร้างถนน ที่อยู่อาศัย ถมแก้มลิงธรรมชาติ ทางน้ำเดิม คนสร้างบ้านริมถนน 60% ที่ดินเปลี่ยนมือ เปลี่ยนทางน้ำ น้ำท่วมขังมากขึ้น คลองตื้นเขิน สภาพลำคลองเปลี่ยนแปลงมีพืชน้ำขึ้น มีการทำกำแพงกั้นการกัดเซาะ ป่าต้นน้ำลดลง
- ความเปราะบางด้านสังคม ชุมชนเกษตรเปลี่ยนมารับจ้าง นายทุนต่างถิ่นเข้ามาซื้อที่ คนพึ่งภาครัฐมากขึ้น ผ่านสิทธิพื้นฐานป่วยเป็นโรคมามากขึ้น มีจุดแข็งตรงที่มีระบบเครือข่ายช่วยเหลือกันเอง
- ด้านภาวะแวดล้อม ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำถูกทำลาย และมีผลกระทบมากขึ้น มีการบุกรุกคลองสาขา ป่าต้นน้ำชาติพันธุ์ ขาวมานิ บริเวณกลางน้ำ เต่ากระอาวน หอยปั้งปั้ง ต้นลำพู หิ่งห้อย สูญพันธุ์ สัตว์น้ำมีปริมาณลดลง บริเวณปลายน้ำ ป่าไม้ชายเลน ภูเขาสไลด์ นาข้าวเป็นสวนปาล์ม
- กระบวนการและรูปแบบการกลายเป็นเมือง เมืองละงู เดิมมีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งป่าไม้ สัตว์น้ำในคลองละงูเดิมมีความเป็นอยู่เรียบง่ายอาศัยการพึ่งพาอาศัยกัน มีอาชีพการทำเกษตรกรรม ทำประมง คนต่างถิ่นย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่มากขึ้น เนื่องจากมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว คนวัยแรงงานออกไปทำงานนอกบ้าน เริ่มประกอบอาชีพรับจ้างเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุอยู่บ้านตามลำพัง สภาพแวดล้อมป่าไม้เริ่มถูกทำลาย พุงนาถูกทิ้งร้างว่างเปล่า ถมพื้นที่เพื่อสร้างบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของประชากร ถมที่ขวางทางน้ำกั้นแก้มลิงธรรมชาติ ถมทางระบายน้ำเดิม ทำให้เปลี่ยนเส้นทางน้ำ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมเพิ่มสูงขึ้น การเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของหน่วยงานภาครัฐเพิ่มขึ้น ทั้งขุดคูคลอง การสร้างถนน ภัยพิบัติเพิ่มขึ้น อาทิ น้ำท่วมจากการระบายน้ำไม่ทัน และภาวะแล้งยาวนาน กระบววิถีชีวิตชาวบ้าน น้ำแล้ง น้ำกร่อย ชุมชนมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการซื้อน้ำอุปโภค บริโภค
- ปัจจัยขับเคลื่อนการกลายเป็นเมือง การพัฒนาความเป็นเมืองและนโยบายภาครัฐ เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยว

ความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- การวิเคราะห์สถานการณ์ความเปราะบาง ภัยแล้งยาวนานมากขึ้น น้ำไม่พอใช้ในการอุปโภคบริโภค มีน้ำเค็มหนุน ปัญหาในการบริหารจัดการน้ำท่วม น้ำแล้ง เกิดน้ำท่วมในชุมชนสม่ำเสมอ อาศัยระบบสังคมเครือข่ายของชุมชนมุสลิมยังเป็นต้นทุนสำคัญในการรับมือ ปัญหาการบูรณาการในการแก้ปัญหาแบบเชื่อมโยงทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ไม่มีแผนการรับมือน้ำแล้งของชุมชน ปัญหาการสูญเสียที่ทำกินของชาติพันธุ์ขาวมานิ เคยอาศัยอยู่บริเวณต้นน้ำคลองละงู ได้รับผลกระทบเนื่องจากการบุกรุกและจับจองพื้นที่ป่าและที่ดินบริเวณต้นน้ำ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ด้านการพัฒนากลไกการบูรณาการดำเนินการ ผ่านคณะกรรมการลุ่มน้ำคลองละงู

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสจ.) การท่องเที่ยวชุมชน เจ้าท่า สส. เขตพื้นที่ อุทยานน้ำตกวังสายทอง เกษตร ประมง ท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.) โยธาธิการและผังเมือง ป่า ชายเลน ประปา เครือข่ายภาคประชาสังคม สาธารณสุข เอกชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ทสม. สาธารณสุข ชลประทาน ป่าไม้ ท่องเที่ยวชุมชน เจ้าท่า ปภ. การประปา ให้มีอนุกรรมการดำเนินการ

ด้านการบูรณาการการจัดการน้ำทั้งน้ำท่วมและน้ำแล้ง น้ำเค็มอย่างมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

โดยการเปิดพื้นที่กลางหรือเวทีกลางสร้างการรับรู้และความเข้าใจร่วมกัน และร่วมสำรวจจัดทำข้อมูล ปัญหาพื้นที่ ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ รวมถึงพัฒนากลไกคณะทำงานระดับพื้นที่คลองละงู จัดหาเพาะพันธุ์ กุ้งฝอยและสัตว์น้ำ เต่ากระอาน หอยปั้ง กุ้งก้ามกราม หอยสังข์ ต้นลำพู ต้นลำแพน ต้นจิก สร้างข้อตกลง สร้างความร่วมมือเรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟู ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าไม้ พันธุ์ไม้ สัตว์น้ำ ตรวจวัดคุณภาพน้ำ เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น เพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง ส่งเสริมพืชอัตลักษณ์ ได้แก่ ลำพู จิกน้ำ พัฒนาบนพื้นฐานของความเป็นพหุวัฒนธรรม ทสม.ใช้ประโยชน์ทรัพยากร หมุนเวียนทรัพยากร BCG กิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ บวชป่า ขอมมาสายน้ำ เทศบาลตำบลกำแพง โรงพยาบาลละงู มูลนิธิชุมชนสงขลา สมาคมผู้บริโภค ทำแผนรองรับสังคมสูงวัย

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร:

- 1) ที่ว่าการอำเภอโดยนายอำเภอ สนับสนุนเวทีน้ำระดับอำเภอ ให้นายอำเภอประกาศจัดทำและ กำหนดมาตรการการจัดการน้ำคลองละงู
- 2) ที่ดินจังหวัด อำเภอ เจ้าท่า จัดการพื้นที่สาธารณะ
- 3) กรมชลประทาน จัดทำคลองบายพาส (คลองผันน้ำ)
- 4) ประมงน้ำจืด /เกษตรจังหวัด อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ ฟื้นฟูพันธุ์สัตว์น้ำ
- 5) กรมป่าไม้ อนุรักษ์ป่าริมคลอง และการฟื้นฟู
- 6) เครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำคลองละงู จัดทำแผนสายน้ำมีชีวิต รายงานสถานการณ์ คืบข้อมูล ภูมิ ปัญญาชุมชน กระบวนการกติกาสายน้ำ เช่น ทำบุญ งานนุรี/งานประเพณีวัฒนธรรม ทำฝายมีชีวิต ธนาคารน้ำใต้ดิน ส่งเสริมการปลูกกล้วยในสวน ประปา วิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ น้ำเค็ม เพื่อแก้ปัญหาระยะยาว และสื่อสารกับสังคม การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรคลองละงู ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ

เมืองโตนด้วน จ.พัทลุง

บริบทของพื้นที่และการดำเนินงาน

- เมืองโตนด้วน เป็นเมืองระดับตำบลอยู่ในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พื้นที่หลักประกอบด้วยเทศบาลตำบลโตนด้วน อยู่ในตำบลโตนด้วน มีพื้นที่ ๓๕.๓๒ ตารางกิโลเมตร
- กระบวนการและรูปแบบการกลายเป็นเมือง จังหวัดพัทลุงตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามิแนวชายฝั่งตามแนวอ่าวไทย ตำบลโตนด้วน อยู่ในพื้นที่อำเภอควนขนุน มีการพัฒนาการท่องเที่ยวของทะเลน้อยที่เพิ่มขึ้น มีแหล่งน้ำจืดและพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ มีความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศที่สำคัญ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีวัฒนธรรม ปัจจุบันขับเคลื่อนการกลายเป็นเมือง ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวภายใต้แผนการพัฒนาจังหวัด ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๓ – ๒๕๗๐) ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุง มีแหล่งท่องเที่ยวทางเชิงวิถีวัฒนธรรมหลายแห่ง ได้แก่ วัดถ้ำคูหาสวรรค์ วัดเจ้าเมืองพัทลุง ทะเลน้อย ปากประ สะพานเอกชัย พระมหาธาตุเจดีย์บางแก้ว

ความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- ความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ระบบเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน การขยายตัวของเมืองเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ผังเมือง ทรัพยากรน้ำ พื้นที่หมู่ที่ 8 ซึ่งได้รับผลกระทบจากปัญหากล้วยแล้ง ปัจจุบันได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในระดับหมู่บ้านและชุมชนรอบนอก พื้นที่หมู่ที่ 11 มีปัญหาน้ำท่วมอย่างต่อเนื่องและมีโอกาสรุนแรงเพิ่มขึ้นส่งผลกระทบต่อด้านการเกษตร ที่อยู่อาศัย และถนนหนทาง ทำให้ชุมชนมีความยากลำบากในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ระบบเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน การขยายพื้นที่เมืองจากภาคเกษตร มาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนเกิดพฤติกรรมพึ่งพิงภาครัฐมากขึ้น กลุ่มผู้พิการ และกลุ่มผู้สูงอายุ มีบางคน บางครอบครัวที่เข้าไม่ถึงแหล่งน้ำดื่มสะอาดที่เพียงพอในการบริโภคช่วงวิกฤติ มีหลายครอบครัวที่ไม่มีน้ำดื่ม ไม่มีน้ำใช้ และน้ำเพื่อการเกษตร มีการใช้ประปาทั้งในส่วนบริโภค/อุปโภค และภาคเกษตร การใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้นน้อยลง การมีส่วนร่วมเชิงโยงทำงานแบบเครือข่าย ทั้งภาคประชาสังคม ภาครัฐ มีน้อย การวางแผนจากภาครัฐขาดการแบบมีส่วนร่วมจากผู้ส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ในส่วนการนำน้ำจากคลองปากประมาใช้ในเกษตรในพื้นที่ จังหวัดพัทลุงมีแหล่งน้ำจากป่าต้นน้ำเทือกเขาบรรทัด แต่ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากป่าต้นน้ำไม่เต็มที่ น้ำส่วนใหญ่ถูกส่งไปยังพื้นที่นครศรีธรรมราช ซึ่งหากมีการบริหารจัดการน้ำที่ดี ก็สามารถนำน้ำมาใช้ในพื้นที่พัทลุงเพิ่มมากขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มผู้พิการ กลุ่มผู้หญิงจะได้รับผลกระทบมากกว่ากลุ่มผู้ชาย ในเรื่องของสรีระต่างๆ ที่ละเอียดกว่า ผู้พิการทางสายตา ทางหู สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ระดับหนึ่ง ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวไม่สามารถไปไหนมาไหนได้ต้องมีผู้ช่วย ผู้พิการผู้หญิงไม่ค่อยได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพ่อบ้านหรือลูกหลาน ผู้ดูแลผู้พิการส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิง ซึ่งกรณีที่ได้รับผลกระทบต้องมีการดูแล ผู้ดูแลคนพิการด้วย ผู้สูงอายุ กลุ่มผู้หญิงจะได้รับผลกระทบมากกว่า แต่ผู้สูงอายุจะได้รับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเร็วกว่าไวกว่า เพราะมีเวลาออกข้างนอกหมู่บ้านมากกว่า เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีสามารถไปร่วมกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน กลุ่มผู้ชายจะสะดวกในการเดินทางมากกว่า กลุ่มเกษตรกรกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากกว่าคือกลุ่มผู้หญิง เพราะรู้สึกเดือดร้อนมากกว่าหากน้ำไม่มีหรือน้ำท่วม เนื่องจากไม่ค่อยมีความละเอียด แต่ผู้ชายมองแบบเป็นระบบมากกว่าแต่เป็นระบบกว้างขาดความละเอียด การมีส่วนร่วมในการประชุมมากกว่าผู้ชาย เพราะผู้ชายไม่ค่อยให้ความร่วมมือ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ด้านการบริหารจัดการน้ำ

พื้นที่ที่มีน้ำใช้เพียงพอทั้งอุปโภคบริโภคตลอดช่วงฤดูกาลและเกิดประโยชน์สูงสุด เสนอต่อ ปภ.เขต ๑๒ ชลประทาน อบจ.พัทลุง เทศบาลตำบลโดนดด้วน ร่วมกันฟื้นฟูการใช้น้ำบ่อตื้นในพื้นที่ จัดทำฝายมีชีวิต และบริหารกักเก็บน้ำในห้วยชั่งระบบนิเวศมีความสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: สภาลุ่มน้ำจังหวัดร่วมกับอปท.ในพื้นที่คลองท่าแนะ จัด Zoning เขตอนุรักษ์พื้นที่ระบบนิเวศ คืนชีวิตให้กับลำคลอง ฟื้นฟูป่าสาคริมคลอง ใช้ระบบนิเวศในการรับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ด้านการบูรณาการการทำงานร่วมกัน

ทุกภาคส่วนในพื้นที่คลองท่าแนะมีส่วนร่วมในการจัดการภัยพิบัติอย่างเท่าทันทุกสถานการณ์และเกิดผลกระทบน้อยที่สุดทั้งต่อตนเอง ครอบครัว กลุ่ม องค์กร หน่วยงานและชุมชน มีการกำหนดแผนแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินของเมือง

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ปภ. , สภาลุ่มน้ำจังหวัด , อบจ. , สถานีพัฒนาที่ดิน , เกษตรจังหวัด/อำเภอ , พัฒนาชุมชน , อปท. , ฝ่ายท้องถิ่น รวมถึงส่วนราชการและภาคเอกชน กำหนดแผนการประชุมชี้แจงนโยบายแผนงานและแผนติดตาม ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และ พื้นที่ เพื่อการรับทราบแผนงาน ในการวางแผนบูรณาการร่วมกันทั้งในระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ของภาคส่วนต่าง ๆ

ด้านการสื่อสารทางสังคม

มีสื่อประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนักรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ภัยพิบัติที่เชื่อมโยงทุกเครือข่าย สถานศึกษาในพื้นที่คลองท่าแนะ สร้างการเรียนรู้ให้กับเยาวชนผ่านหลักสูตรหรือโครงการ

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร: :

- ชลประทานจัดให้มีการพัฒนาอาสาสมัครเพื่อการสื่อสารประชาสัมพันธ์การรู้เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- ปภ. , อบจ. , อปท. จัดตั้งงบประมาณด้านสื่อเตือนภัยที่ประชาชนสามารถรับรู้ได้อย่างเท่าทันและทั่วถึงทุกช่วงเวลา

- ประชาสัมพันธ์จังหวัด , อปท. จัดทำเพจความรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- อปท. จัดทำเสียงตามสายทั้งในสถานการณ์ปกติและสถานการณ์ฉุกเฉิน

- ผู้นำท้องที่ จัดประชุมชี้แจงลูกบ้าน และ สื่อสารผ่านหอกระจายข่าวทั้งในสถานการณ์ปกติและสถานการณ์ฉุกเฉิน

- สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรหรือโครงการท้องถิ่นเรียนรู้ระบบนิเวศ

- มหาวิทยาลัยทักษิณส่งบัณฑิตร่วมเรียนรู้ค้นหาและจัดทำนวัตกรรมความตระหนักรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- องค์กรชุมชน จัดกิจกรรมสร้างความตระหนักรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสภาพภูมิอากาศ

ในชุมชนที่เหมาะสมกับบริบทของเมือง อย่างเช่น การรณรงค์รวมกลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษ เมืองคาร์บอนต่ำ ทอดผ้าป่าต้นไม้